

2022-06-27

Bildande av Tändsticksbergets naturreservat Västerviks kommun, Kalmar län

Västerviks kommun beslutade den 20 juni 2022 (KF § 106) att med stöd av 7 kap. 4 § Miljöbalken avsätta ett område inom fastigheterna Västervik 4:30 och Västervik 4:7 som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Tändsticksberget. Naturreservatets gräns är markerad på karta bilagd till beslutet (*Karta över Tändsticksbergets naturreservat*).

För att trygga syftet med naturreservatet beslutar Västerviks kommun med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna reservatsföreskrifter ska gälla för reservatet.

Med stöd av 3 § Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., fastställer Västerviks kommun *Skötselplan för Tändsticksbergets naturreservat* (bilaga 2) Förvaltare för naturreservatet skall vara Västerviks kommun. För områdets förvaltning och skötsel ansvarar enheten för samhällsbyggnad, kommunstyrelsens förvaltning. Tillsynsmyndighet samt ansvarig i tillstånds- och dispensärenden i naturreservatet, är kommunens naturvårdsorgan (miljö- och byggnadsnämnden).

Syfte

Syftet med naturreservatet är att främja friluftsliv, upplevelsevärden och de höga naturvärdena. De värdefulla naturmiljöerna ek- och tallskog med många gamla träd och inslag av gläntor, våtmark, blommande brynmiljöer och ängsmark ska bevaras, vårdas och utvecklas. Tillhörande naturvärdeskvalitéer, i form av strukturer och funktioner samt en rik biologisk mångfald ska bevaras och utvecklas. Reservatet ska också bidra till att hotade, sällsynta och missgynnade arter bevaras och helst ökar för att långsiktigt kunna fortleva. Vidare syftar naturreservatet till att göra området mer tillgängligt för besökare samt att säkerställa att området får en ändamålsenlig skötsel.

Syftet med reservatet ska nås i huvudsak genom att:

- Områdets skyddsvärda naturmiljöer med sina strukturer och funktioner ska bevaras genom föreskrifter som förhindrar produktionsinriktat skogsbruk, exploatering och andra aktiviteter som kan skada eller störa växt- och djurlivet.
- Stigar ska hållas öppna och tillgängliga med återkommande röjningar och t.ex. bortforsling av nedfallna träd.
- Kunskap om området ska spridas till allmänheten genom information på kommunens hemsida, informationsskyltar, etc. Naturum Västervik är en naturlig utgångspunkt för besökare till området.
- Trädmiljöer ska bevaras och utvecklas med rik förekomst av solexponerade, vidkroniga, grova och gamla träd, främst ekar och tallar, genom frihuggning och återkommande röjningar.
- Området ska hysa en stor mängd död och döende ved av olika arter, nedbrytningsstadier, grovlekar och lägen.
- För områdets gamla ekar och tallar ska det finnas en god rekrytering av efterträdare i alla olika åldersklasser. För att skapa förutsättningarna för framtidens vidkroniga, grova, solexponerade ekar och tallar ska även yngre träd, i olika åldersklasser, gallras fram, frihuggas och skötas med återkommande röjningar. För att (i den mån det är möjligt) råda bot på bristen på efterträdare kan träd veteranernas och mulmholkar ska byggas och monteras.

Skäl för beslut

De prioriterade bevarandevärdena är områdets höga friluftsvärden, upplevelsevärden och naturvärden knutna till ek- och tallskog med många gamla ekar och tallar som hyser en hög artrikedom med många rödlistade arter. Olikåldrighet i trädsnittet, glest trädklädda ytor, solexponerade träd, mulmträd, död och döende ved samt blomrika gläntor, ängar och brynmiljöer är viktiga strukturer. Reservatet ska bidra till en livskraftig population bl.a. av arterna läderbagge, ekoxe, reliktböck, hasselsnok och apollofjäril i området. Naturmiljöerna på Tändsticksberget är mycket viktiga för att skydda hotade arter i området och bidra till spridning i ett mycket värdefullt eklandskap som sträcker sig över hela Norrlandet och Gränsö.

Reservatsföreskrifter

A. Med stöd av 7 kap. 5 § Miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet är det, utöver vad som annars gäller, inte tillåtet att:

1. Bedriva täkt, gräva, schakta, spränga, borra, utfylla, plöja eller utföra annan mekanisk markbearbetning.
2. Uppföra torn, byggnad eller annan anläggning.
3. Anlägga väg, campingplats eller uppställningsplats för fordon, båtar eller andra farkoster.
4. Avverka, gallra, röja, så, plantera, markbereda eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, undantaget träd och buskar med en stamdiameter på max 20 cm i brösthöjd samt rötter på max 5 cm inom föreskriftsområde Q i beslutskartan (koloniområdet).
5. Tillföra växtnäringssämnen eller jordförbättringsmedel, använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra mineralämnen. undantag kan dock göras för bekämpning av invasiva växtarter om mekanisk bekämpning misslyckats
6. Jaga, annat än vid skydds jakt.
7. Använda kemiska bekämpningsmedel i skogs- och jordbruket
8. Måla eller täcka för träd med till exempel lappar, skyltar, tyger, presenningar, plankor eller annat som skuggar trädstammarna. Föreskriften gäller inte för planterade prydnadsträd eller fruktträd inom föreskriftsområde Q (koloniområdet).

B. För att tillgodose syftet med reservatet förpliktar kommunen med stöd av 7 kap. 6 § Miljöbalken ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna att tåla att följande åtgärder vidtas inom reservatet:

1. Utmärkning av, och information om, reservatet.
2. Naturvårdande skötsel enligt skötselplan i form av t.ex. utglesning, röjningar, åtgärder som skadar eller dödar träd, kvarlämnande och nedgrävning av död ved, slätter, stängsling och plantering, utplacering av mulm-, fågel- och fladdermusholkar, samt skötsel av våtmarker i form av grävning, slätter, bete och röjning.
3. Dokumentation i form av olika art- och naturtypsinventeringar.
4. Iordningställande av parkeringsplats, naturinformationsanläggningar, toalett, rast- och grillplats och vandringsleder med mera.
5. Skyddsåtgärder mot invasiva arter eller arter som hota reservatets syfte

C. Med stöd av 7 kap. 30 § Miljöbalken, föreskriver kommunen om rätten att färdas och vistas inom reservatet, att det utöver vad som annars gäller, inte är tillåtet att:

1. Förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, spränga, gräva, rista, hacka eller måla.
2. Samla ved, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar.
3. Framföra motordrivet fordon, med undantag för vägar som enligt annan lagstiftning är tillåtna för motorfordonstrafik samt med undantag för vägen som går mellan Syravägen och båtbyggnad vid Grantorpsviken.
4. Plocka hela eller delar av mossor, lavar och svampar med undantag av enstaka för individer för artbestämning samt bär och matsvamp.
5. Störa djurlivet genom att till exempel klättra i boträd. Detsamma gäller att samla ryggradslösa djur med undantag av enstaka individer för artbestämning.
6. Göra upp eld annat än på anvisad plats.

Dessutom är det förbjudet att utan kommunens tillstånd:

7. Anordna större tävlingar eller bedriva lägerverksamhet.
8. Utföra sådan vetenskaplig undersökning eller enstaka studie som kan leda till skada eller annan negativ påverkan på växt- eller djurlivet.

Undantag från föreskrifterna

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel och föreskrifterna B1-B5. Inför åtgärder enligt nedanstående undantag som riskerar att negativt påverka naturvärden krävs dialog och samverkan med kommunens naturvårdsorgan. Samråd kan även krävas med Länsstyrelsen.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för:

1. Att anlägga och sköta en gång- och cykelväg med tillhörande belysningsstolpar och ledningsdragnings enligt kommunal standard, från Tändsticksvägen, genom lövskogen vid Grantorpsvikens västra strand, till Sjövallsgatan. Belysningen ska utformas för att orsaka minsta möjliga negativa påverkan på växt- och djurliv.
2. Att anlägga och sköta en parkeringsplats på Grantorpsängen, inklusive anslutningsvägar, belysningsstolpar och dagvattensystem samt fällning av träd. Belysningen ska utformas för att orsaka minsta möjliga negativa påverkan på växt- och djurliv.
3. Att anlägga och sköta en dagvattenanläggning/vattenreningsanläggning i anslutning till diket som rinner från Gränsövägen till Grantorpsviken, inklusive grävning och fällning av träd. Massor från grävningen får lämnas på Grantorpsängen under förutsättning att de sprids ut jämnt eller modelleras för att skapa naturliga former. Anläggningen i sig och dess skötsel, ska utformas och anpassas för att gynna biologisk mångfald i så stor utsträckning som det är möjligt utan att påverka funktionen för dagvattenhantering/vattenrening negativt
4. Att bygga ut korsningen Slottsholmsvägen-Gränsövägen så att den blir bredare och mer trafiksäker, vilket inkluderar att fälla ett antal träd och fylla ut med nya massor i det västra hörnet av reservatet. Efter färdigställd utbyggnad kan reservatets gräns justeras genom beslut om gränsjustering.
5. Normalt underhåll av telekommunikationsmasten (söder om Syragatan), med tillhörande mark och anläggningar

6. Drift och underhåll, reparationer, service och utbyte/förnyelse av befintliga staket, elledningar och elanläggningar.
7. Förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra trädsäkringsåtgärder vid fastighetsgränser och vägar.

Undantag från föreskrifterna inom koloniområdet

Föreskrifterna under A och C gäller inte vid underhåll av byggnader, stängsel, vägar eller andra konstruktioner enligt arrendeavtal i föreskriftsområde Q i beslutskartan (koloniområdet). Observera att ytterligare regleringar utöver föreskrifterna framgår av gällande arrendeavtal.

Upplysningar

Utöver ovan angivna föreskrifter gäller annan lagstiftning, bl.a. miljöbalken, jaktlagstiftning, terrängkörningslagen och kulturminneslagen

Kungörelse

Kommunfullmäktiges beslut ska kungöras i Kalmar läns författningssamling. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen.

Överklagande

Kommunfullmäktiges beslut kan överklagas hos länsstyrelsen i Kalmar län, se bilaga 3.

Föreskrifterna under C, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om beslutet överklagas

Administrativa data

Reservatets namn:	Tändsticksberget
NVR ID:	xxx (bestäms av Naturvårdsverket)
Beslutsdatum:	2022-06-20
Län:	Kalmar
Kommun:	Västervik
Areal:	15,2 ha
Naturtyper:	Gles ekskog 2,6 ha Ek- och tallblandskog 8,4 ha Hällmarker 1,7 ha Våtmark 0,14 ha Triviallövskog 1,7 ha Öppen gräsmark 0,7 ha
Fastighet:	Västervik 4:30 och Västervik 4:7
Markägare:	Västerviks kommun
Förvaltare:	Västerviks kommun, Kommunstyrelsens förvaltning,
Tillsynsansvarig:	Västerviks kommun, Miljö- och byggnadsnämnden

Lägesbeskrivning

Tändsticksberget ligger ungefär 1 km nordost om Västerviks stadskärna. Från centrum följer man Slottsholmsvägen norrut till Kulbacken. På toppen av Kulbacken finns naturum Västervik och Västerviks museum. Därifrån utgår en stig som efter bara ca 100 m är framme vid naturreservatet. Från Slottsholmsvägen går det också att ta av på Tändsticksvägen eller Gränsövägen för att komma till naturreservatet.

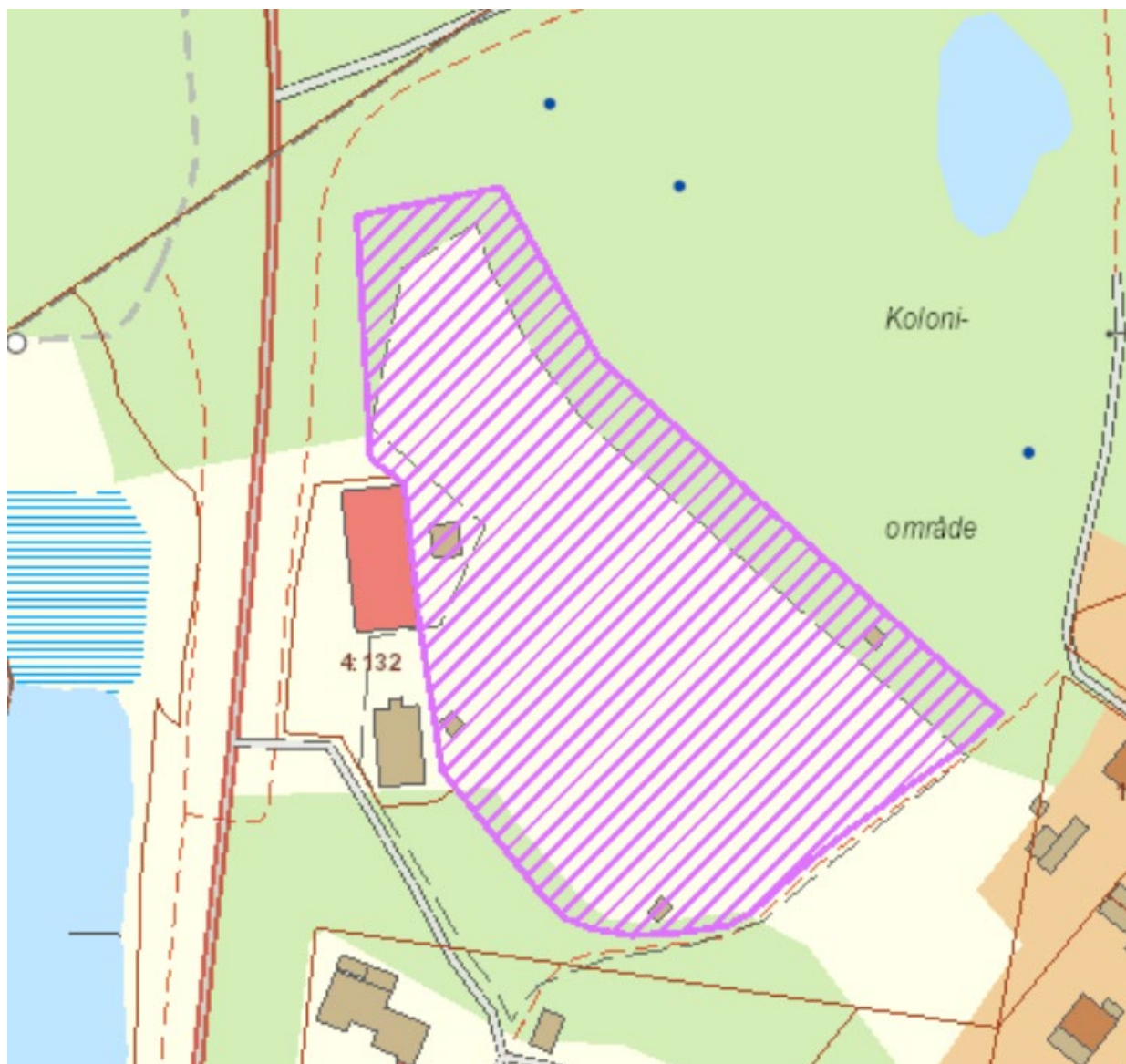
Karta över Tändsticksbergets naturreservat

Teckenförklaring: Tändsticksbergets naturreservat

Föreskriftsområde Q inom Kulbackens Koloniområde

Teckenförklaring

Kulbackens Koloniområde

Föreskriftsområde Q –ingår i naturreservatet

Bakgrund – motiv till reservatsbildningen

Tändsticksberget är ett stadsnära och välbesökt område med mycket höga naturvärden och även högt värde för allmänhetens friluftsliv. Bakgrunden till att avsätta området som naturreservat är att man vill bevara området från exploatering, tillgängliggöra det för besökare och att tydliggöra hur området ska skötas och utvecklas för att områdets värden ska bibehållas och stärkas ytterligare. Dessutom ligger Kulbacken alldeles intill, där naturum Västervik och Västerviks museum arbetar med att sprida information och anordna aktiviteter kopplade till natur och kultur. Tändsticksberget används för naturvägledning, pedagogik, guidningar m.m., vilket gör det extra angeläget att bevara och sköta det intilliggande naturområdet på ett bra sätt. Kommunen är markägare.

På Tändsticksberget finns gott om gamla, grova ekar med mulmfyllda håligheter och inslag av döende och död ved. Sådana ekmiljöer är idag starkt hotade i hela EU och Sverige har inom unionen ett stort ansvar för bevarandet av dessa. På hela Norrlandet inklusive Gränsö finns ett stort, relativt väl sammanhängande och mycket värdefullt eklandskap, som Tändsticksberget är en del av, med en artrik svamp- och lavflora samt insektsfauna med arter som läderbagge och ekoxe. Det finns även gott om gamla tallar, med arter som reliktbock och tallticka, och sannolikt förekommer även de hotade arterna apollofjäril och hasselnok på Tändsticksberget vilket ökar skyddsvärdet ytterligare. Tändsticksberget klassades som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen 1998, områdets grova träd inventerades inom projekt Framtid Gamlebyviken 2004, och området inventerades med naturvärdesinventering (NVI) 2018 i och med framtagandet av planprogrammet för Tändstickan m.fl. Det finns även omfattande material från ideellt engagerad allmänhet, med många observationer av hotade och naturvårdsintressanta arter, som registrerats i Sveriges Lantbruksuniversitets Artportalen.se.

Ärendets handläggning

Frågan om reservatsbildning initierades genom en motion till kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige beslutade (2020-02-24 § 48) att ge kommunstyrelsen i uppdrag att i samarbete med miljö- och byggnadskontoret projektleda framtagandet av ett förslag till naturreservat vid Lögarebergen, Kulbacken och Tändsticksberget. Projektet resulterade i naturreservatsbildning vid Tändsticksberget samt fortsatt utredning angående Lögarebergen. Kommunstyrelsen beslutade 2021-06-07, § 218 att ge kommunstyrelsens förvaltning i uppdrag att i samarbete med miljö- och byggnadskontoret projektleda framtagandet av en skötselplan samt inrättandet av ett naturreservat för Tändsticksberget i Västervik. Enheten för samhällsbyggnad inom kommunstyrelsens förvaltning har i samverkan med miljö- och byggnadskontoret och med stöd av naturvårdskonsulten Calluna AB tagit fram ett förslag till skötselplan samt utformat förslag till föreskrifter.

Länsstyrelsen i Kalmar län har hela tiden varit involverad i processen. Information om förslaget presenterades för kommunstyrelsen 2022-02-14, § 32. Förslaget till föreskrifter och skötselplan har varit på öppen remiss under mars och april 2022. Kommunens förvaltningar och bolag, samtliga politiska partier i fullmäktige samt ett antal övriga berörda sakägare har tillsammans med de fastighetsägare som har fastigheter som gränsar till det föreslagna reservatet fått en särskild inbjudan att lämna synpunkter. Förslaget har under remisstiden även funnits tillgängligt på kommunens hemsida. Den 30 mars hölls ett informationsmöte på naturum Kulbacken där länsstyrelsens representanter medverkade. Den 26 april genomfördes en guidad tur i området. Den 24 maj informerade kommunstyrelsen om förslaget och inkomna yttranden. (KS § 196).

Lämplig användning av markområde

Enligt 1 kap. 1 § Miljöbalken skall densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras. Kommunen har, i enlighet med 3 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av Tändsticksbergets naturreservat är förenligt med en, från allmän synpunkt, lämplig användning av markområdet och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan. Reservatsbeslutet går väl i linje med och är en konkretisering av hur området föreslås utvecklas enligt "Planprogram för Tändstickan m.fl." (delområde 7, 9, 10 och 11) (KS § 217 2021-06-07).

Upphävande av avstyckningsplan

För att möjliggöra reservatsbildningen har Västerviks kommun enligt Kommunstyrelsens beslut (KS § 195 den 20220524) genom standardförfarande enligt 5 kap Plan- och bygglagen (2010:900) upphävt del av gällande avstyckningsplan 08-VVK-554 som reglerar bostadsändamål. Beslutet vann laga kraft den 17 juni 2022.

Intresseprövning

Kommunen har i enlighet med 7 kap. 25 § Miljöbalken prövat och funnit att bildandet av Tändsticksbergets naturreservat inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet tillgodoses. Naturreservatet utgör ett från naturvårdssynpunkt mycket värdefullt område som hyser miljöer med en stor mångfald av växt- och djurarter. För att områdets naturvärden ska bevaras och utvecklas behöver det därför undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att naturvärdena påtagligt skadas.

Konsekvensutredning av påverkan av beslutet på allemansrätten

Kommunen ska enligt förordning om konsekvensutredning vid regelgivning (2007:1244), i den omfattning det behövs göra en konsekvensutredning av hur allemansrätten påverkas genom beslutet av naturreservat. Kommunen gör bedömningen att naturreservatsbildningen inte medför negativa konsekvenser för vistelse och färd i naturreservatet.

Miljökvalitetsmål

Bildandet av Tändsticksbergets naturreservat är en del av uppfyllandet av miljökvalitetsmålen Ett rikt växt- och djurliv och Levande skogar om vilket Sveriges riksdag och regering beslutat.

Strandskydd

Reservatet ligger delvis inom ett område som av länsstyrelsen beslutats som utvidgat (300 m) strandskydd, både i väster, söder och öster. Nordöstra delen av reservatet ligger inom 100 m strandskyddsområde. Detaljerad information finns i kommunens digitala kartor.

Barnperspektivet

Beslutet påverkar barn och unga på ett positivt sätt genom att delar av området görs mer tillgängligt än idag genom bland annat anläggande av en GC-väg genom området. Naturreservatet innebär ökad tillgänglighet för alla åldrar. En inventering av stigarna i området har genomförts för att kommunen och naturum ska kunna ge information till besökare var man kan komma fram med exempelvis rullstol eller barnvagn och var dessa stigar behöver förbättras. Tillgänglighetsaspekten påverkar också att kommunen inte tillmötesgår länsstyrelsens önskemål om att hålla området öppet genom betande djur. Bete innebär staket vilket inte är lämpligt i ett så centralt område som nästan helt omges av bostadsbebyggelse.

Bevarande av naturmiljö handlar om framtiden för planeten och för våra barn och ungdomar. Skydd av tätortsnära naturområden ger tryggad tillgång till naturliga lekmiljöer. Om Tändsticksberget inte skyddas som naturreservat utan i stället exploateras för bebyggelse blir mindre naturtytor tillgängliga för lek och rörelse. Dessutom skulle utrymmet för hotade djur- och växtarter (biologiska mångfalden) i området minska och värdefulla naturresurser utarmas. Närheten till naturrum Västerviks pedagogiska utomhusverksamhet som till stor del är inriktad mot barn och unga är ett plus. Vikten av att ta hänsyn till den tätortsnära naturmiljön kan härigenom på ett enkelt sätt spridas till kommande generationer. Frågan om barnperspektivet på att skydda Tändsticksberget som naturreservat har varit uppe till diskussion på Hållbarhetsnätverket. Sammantaget är slutsatsen att det är positivt för barn och unga i Västerviks kommun att skydda Tändsticksberget som naturreservat.

Synpunkter från remissinstanser

Ett drygt 20-tal skrivelser med synpunkter har inkommit till kommunen. Synpunkterna sammanfattas och kommenteras i förvaltningens tjänsteskrivelse till inför fullmäktiges beslut, bilaga 4.

Förordnande om kungörelse/delgivning

Västerviks kommun förordnar, med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932) jämfört med 27 § förordningen om (1998:1252) områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen ska inom 10 dagar införas i lokaltidningen Västervikstidningen samt på kommunens webbplats och anslagstavla.

Delgivningen ska anses ha skett två veckor efter dagen för detta beslut, förutsatt att kungörelsen inom 10 dagar från beslutet införts i ovan nämnda tidning.

Beslutet hålls tillgängligt på Västerviks kommun, Fabriksgatan 21, 593 80 Västervik och på, www.vastervik.se.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas av den som beslutet angår (16:12 § miljöbalken) genom skrivelse till länsstyrelsen i Kalmar län genom Västerviks kommun (19:1 § miljöbalken). Överklagandet måste ha inkommit senast den 22 juli 2022, annars kan inte ärendet prövas.

Överklagandet bör innehålla följande:

- hänvisning till detta beslut, Dnr 2020/360
- vad som ska ändras och varför
- namnteckning, namnförtydligande och adressuppgifter
- eventuella handlingar som stöder överklagandet.

Bilagor

Bilaga 1. Kommunfullmäktiges protokoll

Bilaga 2. Skötselplan för Tändsticksbergets naturreservat

Bilaga 3. Hur man överklagar

Bilaga 4. Tjänsteskrivelse förslag till bildande av naturreservat